УДК: 027.8

IFLA/UNESCO МАНИФЕСТ ЗА ШКОЛСКЕ БИБЛИОТЕКЕ

Улога школске библиотеке у подучавању и учењу намењеном свима

Школска библиотека пружа информације и сазнања који су неопходни за успешно учествовање у савременом друштву заснованом на информацијама и знању. Школска библиотека омогућава ученицима да овладају вештинама за учење током читавог живота, развија њихову стваралачку машту, и оспособљава их да буду одговорни грађани.

Задаци школске библиотеке

Школска библиотека нуди помоћ при учењу, књиге и изворе који свим учесницима образовног процеса у школи омогућавају да развију критичко мишљење и да делотворно користе информације у свим облицима и на свим медијима. Школске библиотеке се повезују у ширу библиотечко-информациону мрежу, у складу са принципима Унесковог Манифеста за јавне библиотеке.

Библиотечко особље омогућава коришћење књига и других извора информација, у распону од уметничких до документарних, од штампаних до електронских, на лицу места и на даљину. Ти извори допуњују и обогаћују садржај уџбеника, наставних материјала, и методику наставе.

Доказано је да ако библиотекари и наставници међусобно сарађују ученици достижу виши ниво писмености, боље овладавају вештинама читања, учења, решавања проблема, као и информационим и комуникационим вештинама.
Школска библиотека треба да пружа своје услуге подједнако свим учесницима образовног процеса у школи, без обзира на узраст, расу, пол, веру, националност, језик, професионални или друштвени статус. Онима који не могу да користе уобичајене библиотечке услуге и грађу треба обезбедити посебне услуге и материјале.
Могућност коришћења услуга и колекција треба да се заснива на Општој декларацији УН о људским правима и слободама и не сме да подлеже било каквој идеолошкој, политичкој или верској цензури, као ни комерцијалним притисцима.

Финансирање, правни прописи и мреже

Школска библиотека је од пресудног значаја за сваку дугорочну стратегију развоја писмености, образовања, снабдевања информацијама, економског, друштвеног и културног развитка. За школске библиотеке су одговорни локални, регионални и државни органи управе, који зато морају донети одговарајуће прописе и програмске документе. Школским библиотекама обавезно се обезбеђује одговарајуће финансирање и довољно средстава за стручно особље, грађу, опрему и нове технологије. Њихове услуге обавезно су бесплатне.
Школска библиотека је неизоставни учесник у локалним и регионалним мрежама, као и у националној библиотечко-информационој мрежи.
Ако школска библиотека дели простор, опрему и/или изворе са другим типовима библиотека, на пример са јавном библиотеком, морају се уважити и очувати јединствени циљеви школске библиотеке.

Циљеви школске библиотеке

Школска библиотека је саставни део образовног процеса.

Следећи циљеви су неопходни за унапређивање писмености, информатичке писмености, подучавања, учења и за подизање културног нивоа и представљају основне услуге школске библиотеке:

- подршка и побољшање образовних циљева наведених у наставном плану и програму школе;
- развијање и неговање навике и уживања у читању и учењу код деце, као и навике коришћења библиотеке током читавог живота;
- пружање прилике да се искуси стварање и коришћење информација у циљу стицања знања, познавања, развијања маште и уживања;
- подстицање свих ученика да стичу и користе вештине вредновања и коришћења информација, без обзира на облик, формат или медиј, као и да овладају начинима друштвене комуникације;
- обезбеђивање приступа локалним, регионалним, националним и глобалним изворима и могућностима, што оне који уче доводи у додир са различитим идејама, искуствима и ставовима;
- организовање активности које јачају друштвену и културну свест;
- сарадња са ученицима, наставницима, управом и родитељима да би се остварили циљеви школе;
- заступање начела да су слобода мишљења и приступ информацијама неопходни предуслови за делотворно и одговорно учешће у грађанском демократском друштву;
- промоција читања и извора и услуга школске библиотеке у школској и широј друштвеној заједници.

Школска библиотека остварује ове циљеве тако што побољшава своју политику и услуге, бира и набавља изворе, пружа физички и интелектуални приступ одговарајућим изворима информација, обезбеђује капацитете за подучавање и запошљава обучено особље.

Особље

Школски библиотекар је припадник стручног, квалификованог особља, одговоран за планирање рада и управљање школском библиотеком. У томе му, ако дозвољавају новчана средства, помаже одговарајуће особље. Он сарађује са осталим учесницима у образовном процесу школе и одржава везе са јавном библиотеком и другим организацијама и појединцима.

У оквиру националних законских и финансијских услова, улога школског библиотекара разликоваће се у зависности од расположивог буџета и наставног програма и методологије рада одређене школе. Без обзира на тај појединачни контекст, постоје општа знања која су неопходна да би школски библиотекари могли да осмисле и пружају делотворне услуге школске библиотеке: о изворима, библиотеци, управљању информацијама и подучавању.
У окружењу које је све више умрежено, школски библиотекари морају умети да планирају увођење новина и да подучавају наставнике и ученике разним вештинама у вези са руковањем информацијама. Због тога морају непрекидно да се стручно обучавају и усавршавају.

Рад и управљање

Да би рад био делотворан и бројчано мерљив потребно је следеће:

- формулисати програмски документ о услугама школске библиотеке; у њему се дефинишу задаци, приоритети и услуге, у складу са наставним програмом школе;
- школска библиотека мора да се организује и води у складу са стандардима струке;
- услуге морају бити доступне свим учесницима у образовном процесу школе и одвијати се у складу са контекстом локалне заједнице;
- мора се подстицати сарадња са наставницима, управом школе, одговарајућим органима управе, родитељима, другим библиотечко-информационим стручњацима и групама у друштвеној заједници.

Примена Манифеста

Позивају се владе да преко својих министарстава одговорних за образовање осмисле стратегије, програме и планове рада у којима ће бити уграђена начела из овог манифеста. Планови треба да обухвате и ширење овог манифеста кроз основне програме образовања библиотекара и наставника, као и кроз програме континуираног образовања.

Са енглеског превела Гордана Љубановић